

2022/10/31

Tyrimas: iš emigracijos grįžtantiems lietuviams svarbu ir gauti reikiamas paslaugas, ir jausti visuomenės palaikymą

MIC „Renkuosi Lietuvą“

Į Lietuvą iš užsienio nusprendę sugrįžti tautiečiai kaip geriausią pagalbą, padedančią sklandžiai reintegruiotis, įvardija lengvai pasiekiamą ir suprantamą informaciją internete ir skaitmenizuotas viešąsias paslaugas. Jie taip pat pastebi, kad procesą palengvintų ir specialistai šalies savivaldybėse, galintys padėti vienoje vietoje išspręsti visus kylančius darbo, būsto, mokesčių ir socialinius klausimus.

Grįžtantieji teigia, kad sunkumų jiems kelia įsidarbinimas, kai ieškoma nekvalifikuoto darbo, būsto ir registracijos klausimai bei vaikų integracija į švietimo sistemą. Kiek mažiau problematiškas yra biurokratinių procedūrų tvarkymas ir socialinės apsaugos sistemos klausimai. Tai parodė Tarptautinės migracijos organizacijos (angl. k. International Organization for Migration – IOM) Vilniaus biuro užsakymu rinkos tyrimų bendrovės „Spinter tyrimai“ 2022 m. gegužės–birželio mėn. atliktas grįžusių lietuvių, gyvenusių užsienyje bent 3 metus, kokybinis tyrimas.

„Beveik visi iš emigracijos į Lietuvą sugrįžę asmenys pabrėžia susistemintos, aiškios informacijos bei konsultacijų svarbą kaip esminį faktorių, lemiantį sklandų grįžimo procesą. Galimybė susirasti informaciją internete, tiek jiems skirtų projektų „Renkuosi Lietuvą“ ar „Gal į Lietuvą“, tiek institucijų svetainėse, vertinama teigiamai, tačiau pagalbos dar trūksta savivaldybių lygmenyje, žmonėms jau sugrįžus ir susidūrus su viena ar kita problema. Savivaldybės galėtų turėti kontaktinius asmenis, galinčius pagelbėti grįžusiems iš užsienio“, – komentuoja IOM Vilniaus biuro projekto „Renkuosi Lietuvą“ vadovė Edita Urbanovič.

Informacija ir paslaugos - internetu

Urbanovič pastebi, kad vis dažniau grįžti apsisprendę lietuviai būtinus „namų darbus“ padaro dar gyvendami užsienyje: susirenka informaciją internete, o prireikus kreipiasi ir konsultacijos.

„Projekto pradžioje prieš septynerius metus į mus kreipdavosi 200-400 asmenų per metus. Dabar tiek užklausų sulaukiame per kelias dienas, tad akivaizdu, jog susidomėjimas grįžimo galimybėmis auga, kaip ir tikslios bei naudingos informacijos poreikis“, – kalba E. Urbanovič.

Tyrimas parodė, kad asmenys, apsisprendę grįžti gyventi į Lietuvą, dažniausiai informacijos ieško projektu „Renkuosi Lietuvą“, „Gal į Lietuvą“, taip pat „Sodros“ interneto svetainėse bei socialiniuose tinkluose.

„Tam, kad žmonės pasiryžtų grįžti, o grįžimas būtų kuo sklandesnis, svarbu suteikti jiems stabilų informacinį pagrindą po kojomis. Matome, kad yra itin vertinama paprasta ir aiški informacija, „paruoštukai“, ką daryti, kokius dokumentus turėti, kokie etapai laukia sugrįžus ir panašiai. Atsižvelgdami į poreikius savo projekto svetainėje sukūrėme ir darbo skelbimų sritį, ieškome naujų socialinių partnerysčių, planuojame diegti daugiau individualius besikreipiančių poreikius atitinkančių paslaugų“, – vardija projektą „Gal į Lietuvą“ įgyvendinančios Užimtumo tarnybos atstovė.

Kitas tyrimo dalyvių dažnai minimas privalumas – galimybė internetu susitvarkyti įvairius procesus institucijose ir įstaigose, o prireikus pagalbos susisiekti su konsultantu telefonu. Tiesa, ne visi apklaustieji buvo vienodos nuomonės, kai kurie nurodė, kad dar daugiau paslaugų, susijusių su reintegracija, galėtų būti skaitmenizuotos, taip išvengiant stovėjimo eilėse.

„Gyventojų pasitenkinimas bendraujant su valstybės institucijomis priklauso ir nuo atskiros institucijos darbo, ir nuo paties žmogaus komunikacinių polinkių. Vieniems svarbiau yra galimybė aptarti klausimus gyvai ar telefonu, o kiti, priešingai, labiau vertina skaitmenizuotas viešąsias paslaugas. Svarbu atsižvelgti į šiuos skirtumus ir sudaryti žmonėms sąlygas gauti reikiamas paslaugas jiems priimtinausiu būdu“, – įsitikinusi E. Urbanovič.

Iššūkiai sugrįžus į Lietuvą

Natūralu, kad sugrįžus į Lietuvą ir pradėjus gyvenimą čia, žmonėms kyla įvairių klausimų dėl darbo, sveikatos bei ugdymo sistemos, atsiranda poreikis gauti individualias konsultacijas. Didžioji dalis tyrimo dalyvių pastebėjo, kad tokių konsultantų savivaldybės neturi, tad iškilus klausimams tenka varstyti skirtingų įstaigų duris.

„Kontaktinis asmuo savivaldybėse – viena iš opcijų palengvinti reintegraciją grįžtantiems. Toks specialistas galėtų vienoje vietoje atsakyti į visus klausimus, paaiškinti tvarkas, pagelbėti tvarkant biurokratinės procedūras. Jis taip pat galėtų sisteminti bei koordinuoti informaciją savivaldybės lygmenyje apie projektus ir iniciatyvas grįžtančiųjų vaikams ikimokyklinio ugdymo ir švietimo įstaigose, nes nepaisant egzistuojančių iniciatyvų, nėra vieningos sistemos, padedančios sėkmingai integruoti vaikus“, – sako „Renkuosi Lietuvą“ atstovė.

Turintys vaikų apklausos dalyviai kaip iššūkį nurodė pastangas gauti vietą darželyje, neturėjimą galimybės vesti mokinį į norimą konkrečią mokyklą, kurioje mokosi draugai, galintys pagelbėti integruojantis.

„Reintegraciją gali apsunkinti ir pačių žmonių nuostatos, kad grįžtant į savo šalį integracija turėtų būti labai paprasta. Daugelis mano, kad prisitaikyti grįžus bus paprasta, nereikės jokios pagalbos, nes jei išvykus į užsienį pavyko susigaudyti, tai gimtinėje viskas yra žinoma, pažįstama ir papildomo pasiruošimo nereikia. Tyrimai atskleidžia, kad tie, kas grįžimui ruošiasi iš anksto, reintegruojasi greičiau ir sklandžiau“, – pastebi E. Urbanovič.

Jaučia emocinio palaikymo poreikį

Grįžtantieji į Lietuvą tiki, kad integraciją palengvintų ir bendruomenės ar savitarpio pagalbos grupės, nes bendraujant su kitais perėjusiais tą patį procesą jaučiamas tarpusavio supratimas, įgautos patirties vertinimas bei emocinis palaikymas dėl apsisprendimo grįžti į Lietuvą.

„Labai svarbus emocinis aplinkinių palaikymas. Reikėtų mažiau klausinėti, kodėl žmonės grįžo, taip tarsi siejant grįžimą su nesėkme – kas nepavyko, kad grįžai? Reikia pasidžiaugti tokiu sprendimu, pasveikinti, nevadinti grįžusiųjų „emigrantais“. Grįžtantieji jaučiasi šalies dalimi, neretai ir grįžta, nes užsienyje neprarado santykio su Lietuva. Jei anksčiau motyvacija grįžti daugeliui buvo darbo galimybės ir geras atlyginimas Lietuvoje, tai pastaruoju metu labiausiai grįžimą skatina artimųjų, tėvynės ilgesys. Patirtis rodo, kad nemaža dalis grįžta, nes yra užsidirbę pinigų, sukaukę patirties, nori Lietuvoje auginti vaikus, pradėti verslą ir panašiai“, – tikina E. Urbanovič.

Ji atkreipia dėmesį, kad grįžimas į Lietuvą nebūtinai yra galutinis sprendimas, todėl reikėtų stengtis, kad jis būtų tvarus, kad grįžusieji sėkmingai integruotųsi ir liktų. Jei žmogus apsisprendžia grįžti, bet tai padarius nepavyksta pritaikyti užsienyje įgytos patirties, nėra pagalbos ir palaikymo, tuomet jis gali vėl išvykti ir daugiau nebegrįžti. O tai, pasak pašnekovės, būtų praradimas Lietuvos valstybei ir visuomenei.